

MÅNADENS SJUKDOM

FLÄKSJUKA

Sjukdomen är inte helt ovanlig. I den enskilda besättningen ses oftast sporadiska utbrott med några års mellanrum, hos några grisar i ett fåtal kullar. Utbrott där upp till 8 % av kullarna drabbas finns beskrivet. Sjukdomen drabbar nyfödda grisar och ses omedelbart eller senast inom några timmar efter födseln. Sjukdomen är vanligare hos galtgrisar och grisarna har ofta låg födelsevikt. Den kan ses tillsammans med skaksjuka hos samma individ och det finns också uppgifter om att fläksjuka kan ses i kullar som föds i sent stadie av ett utbrott med skaksjuka, men ett eventuellt samband är inte klarlagt.

Vanligen drabbas bakbenen. Grisen klarar inte av att dra ihop benen under sig för att kunna resa sig, utan blir sittande med bakbenen sträckta snett framåt eller rakt ut åt sidorna, och drar sig fram med hjälp av frambenen. I sällsynta fall kan både fram- och bakben drabbas och grisen blir liggande på mage utan att kunna röra sig. Fläkta grisar löper en ökad risk att bli trampade/ ihjällegade av suggan och de får svårare att ta sig fram till juret och dia. En ond cirkel uppstår då grisen blir försvagad av näringsbrist, vilket ytterligare ökar risken för ihjälliggning.

Vid obduktion ses en underutveckling av vissa muskelfibrer (typ I) framförallt i bakbenen och ländryggen. Detta beror i sin tur på en defekt i nerverna i området, som gör att överföringen av elektriska impulser inte fungerar som den ska. De nervceller och nervtrådar i hjärna, hjärnstam och ryggmärg som överför elektriska impulser och styr kroppens muskulatur omges av ett skyddande skikt, myelin. Man kan likna det vid isoleringen i en elkabel. Vid fläksjuka ses en skada i myelinskiktet hos nerver som styr de muskler som skall dra ihop bakbenen. Om en gris med fläksjuka får hjälp att resa sig upp klarar den oftast att stå och kan också röra sig relativt bra. Om grisen överlever till 5-6 dagars ålder har muskelfibrerna utvecklats och grisen kan då resa sig normalt. Vid 2-3 veckors ålder har även myelin-skiktet reparerats helt. Därefter kommer grisens muskulatur att fungera normalt.

Riskfaktorer för fläksjuka inkluderar hala golv, stora kullar, kort dräktighet, låg födelsevikt, förekomst av vissa mögelgifter i suggans foder under senare delen av dräktigheten, och några studier rapporterar även en brist på kolin (ett vitaminliknande ämne som ingår i kroppens ämnesomsättning) som en riskfaktor. En ärftlig bakgrund hos Yorkshire och Lantras har diskuterats, men inte bevisats.

Det finns ingen specifik behandling av fläksjuka, men om man kan hjälpa grisen att dra ihop bakbenen (tejpa ihop benen med kirurgisk tejp med ett par centimeters avstånd mellan bakbenen), så kan den klara av att resa sig. Be i så fall er veterinär att visa hur man går till väga. Man måste vara försiktig så att det görs på ett korrekt sätt, kontrollera tejpens noga så att den inte orsakar några skador, och ta bort den så fort grisen klarar sig utan. En gris med fläksjuka på både fram- och bakben skall avlivas.

Kontaktuppgifter:

Magdalena Jacobson
Box 7054
750 07Uppsala
Magdalena.Jacobson@slu.se